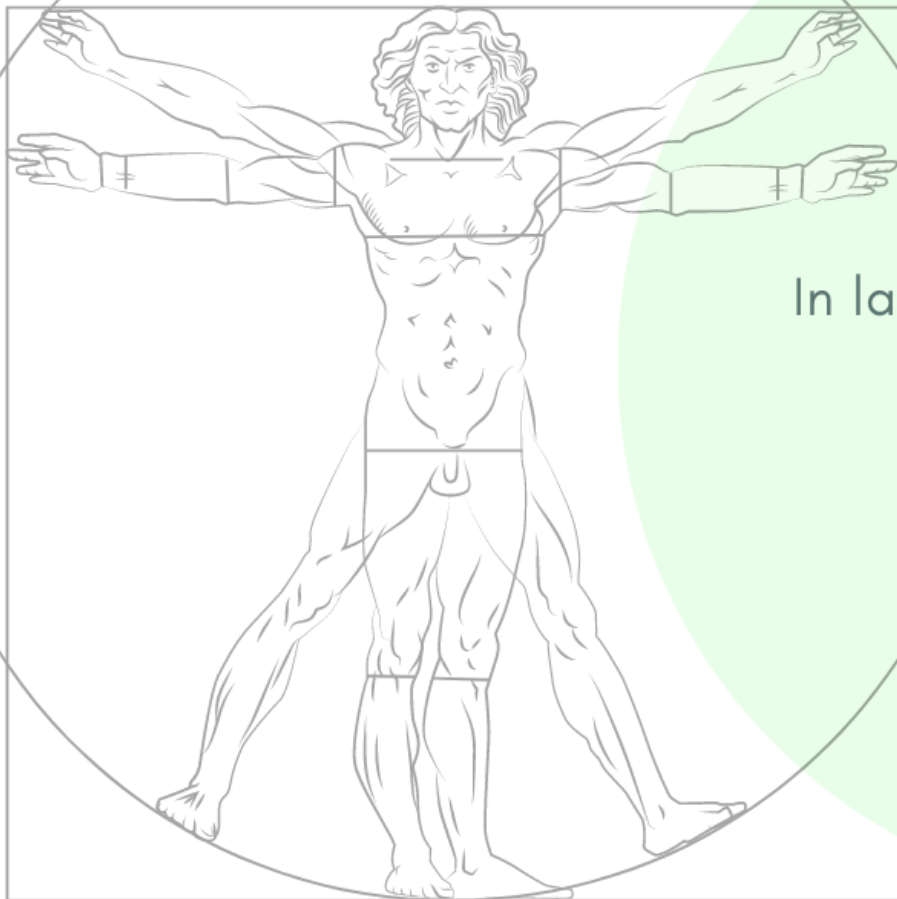

ZOMER UNIVERSITEIT 2023

Staat de mens nog centraal?

In landbouw, voeding en ecologie?

In economie en arbeidsmarkt?

In zorg en gezondheid?

28 - 29 - 30 AUGUSTUS

DEMERSITE HASSELT

ZOMER UNIVERSITEIT 2023

28/08

Prof. Maïka De Keyzer (KU Leuven/ Denktank Minerva), Jo Brouns (Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw), Petra Tas (De Landgenoten)

29/08

Prof. Dr. Valeria Pulignano (KU Leuven), Chris Serroyen (ACV), Koen Hendrix (VKW)

30/08

Dr. Hans Van Dartel (NL), Nancy Bleys (LSB², OCMW), Nadja Vananroye (WGK)

WWW.BEWEGING.NET/ZOMERUNIVERSITEIT

Staat de mens nog centraal? Landbouw voeding en ecologie

Maïka De Keyzer (KU Leuven & Denktank Minerva)

Korte introductie

- Historica
- Middeleeuwen / Nieuwe tijd
- Wat maakt maatschappijen kwetsbaar of veerkrachtig tegenover schokken?

MINERVA
progressieve
denktank

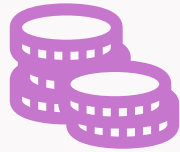
Denktank Minerva

- Doorbreekt TINA argument
- Progressief antwoord op maatschappelijke vragen

Landbouw in crisis

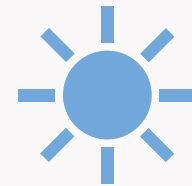
Biodiversiteit

Economisch

Sociaal

Klimaat

Maïka De Keyzer (red.)

Tot de bodem

De toekomst
van landbouw
in Vlaanderen

UNIVERSITAIRE PERS LEUVEN

**Hoe kan onze
landbouwsector
evolueren naar een
duurzame en sociaal
rechtvaardige sector?**

De auteurs

Diversiteit

ACADEMICI

MIDDENVELD

MENSEN UIT HET
VELD

Diversiteit in mening / expertise

Progressieve
visie

Maar andere
klemtonen

Bewijs dat
debat kan
werken

Landbouw verkeert in crisis

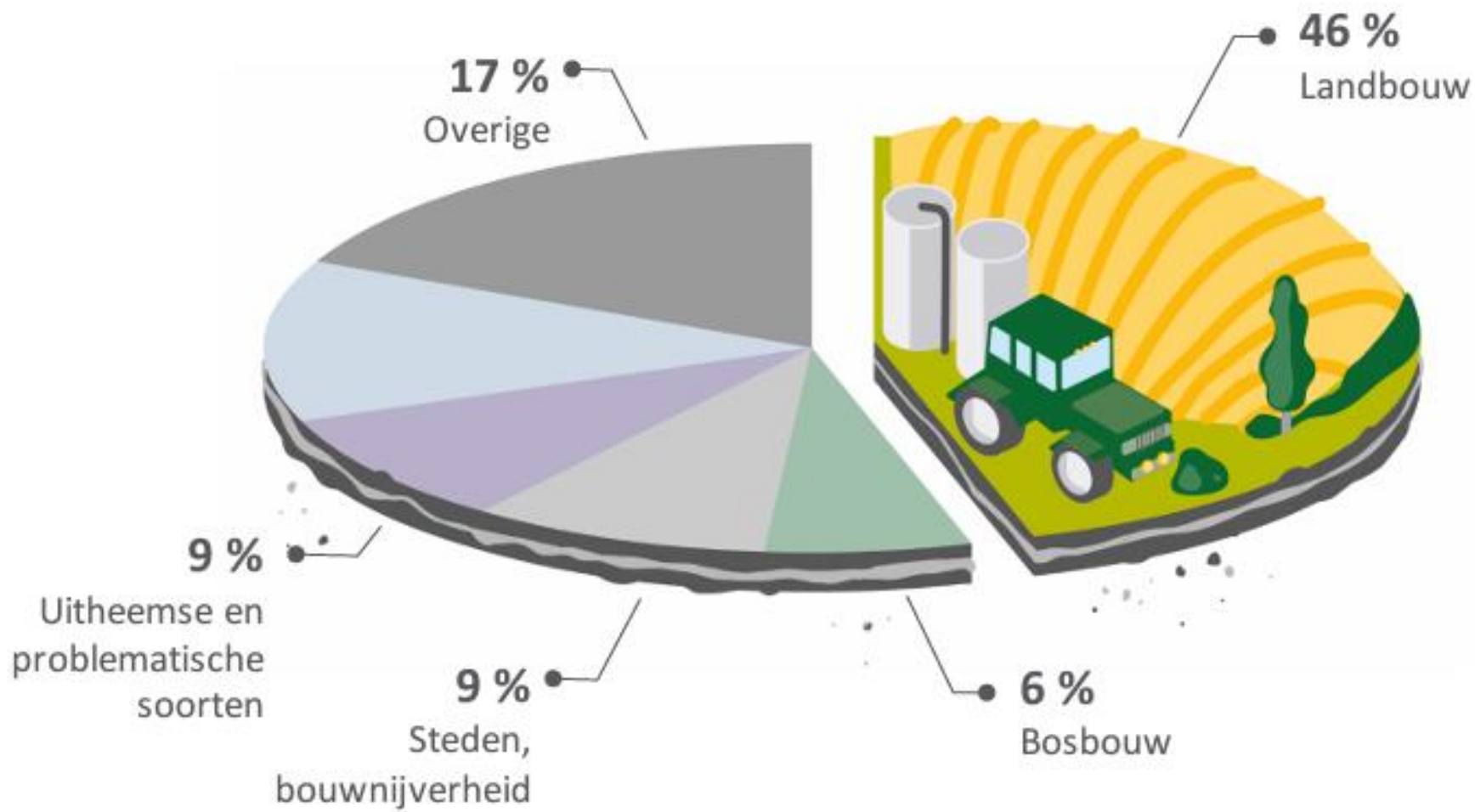

Biodiversiteitscrisis

- 75% afname van insecten
- 1/3 minder akkervogels
- 72% waardevolle habitats van natura 2000 ongunstig

Figuur 4 — Voornaamste belasting voor graslandhabitats in Natura 2000-gebieden

Bron: ERK, op basis van gegevens van het EEA (2019).

Enkel een stikstofprobleem en biodiversiteitscrisis?

Staat de mens nog central?

Neen

Te weinig inkomen voor boeren

- Panoreportage uit 2018
- ¼ landbouwers onder armoedegrens
- Steeds minder landbouwers
- Regelmatig noodfondsen nodig

Crisisgevoelige sector

vb: 3800
varkenskwekers
in nood in 2021

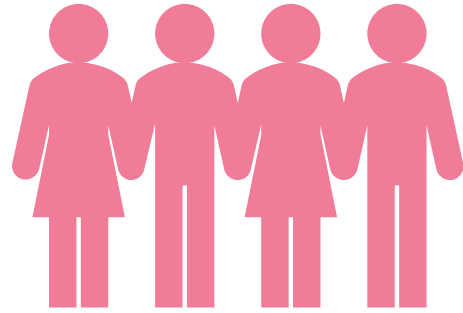
Sterke
prijsfluctu-
aties

Noodweer en
droogte

Afhankelijk van
export

**Debat niet verengen tot
enkel boeren**

Goedkoop maar ongezond voedsel

- Honger in Europa verleden tijd
- Voedsel = goedkoop en alomtegenwoordig
- Voedselwoestijnen
- Ultra bewerkt en vet Voedsel

F₄

A₁

S₁

T₁

F₄

O₁

O₁

D₂

E₄

A₁

S₁

T₁

E₄

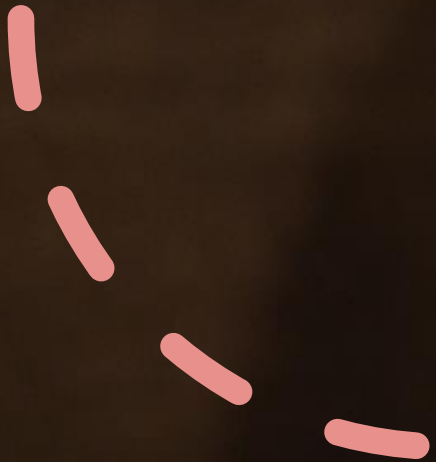
O₁

O₁

D₅

Gezondheidsrisico's

- 1,9 miljard volwassenen met obesitas
- Overvoed, maar nutriëntendeficiënties

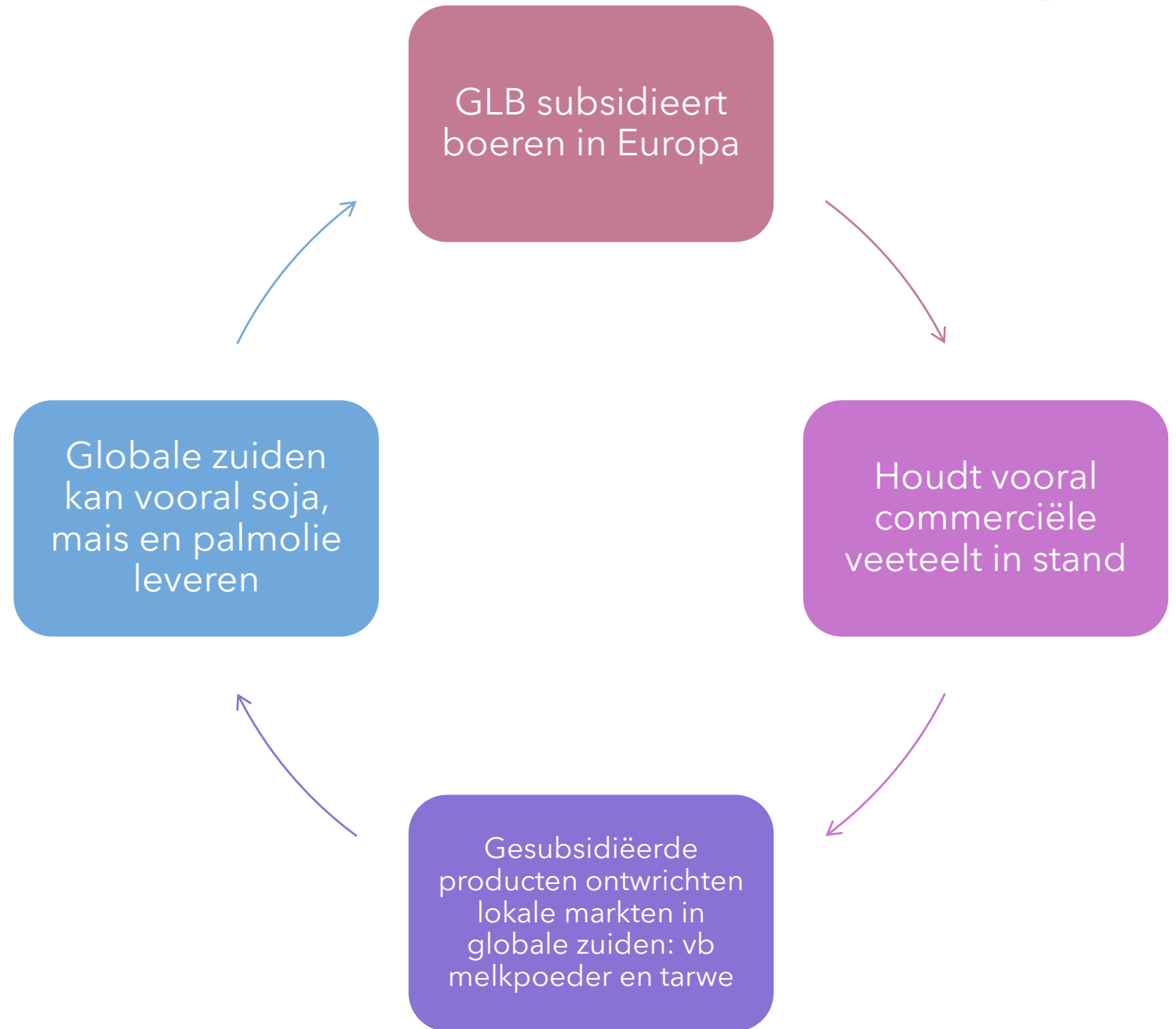

SOS slaapkamer

- Onderzoek Velt
- Testcase : 23 pesticiden in de Belgische slaapkamer
- Slechtste leerling tussen 21 andere Europese lidstaten
- Onder meer kankerverwekkende stoffen

Neveneffect en in globale zuiden

Bron: Gazdallah, Serneels
en Ysewijn in Tot de Bodem

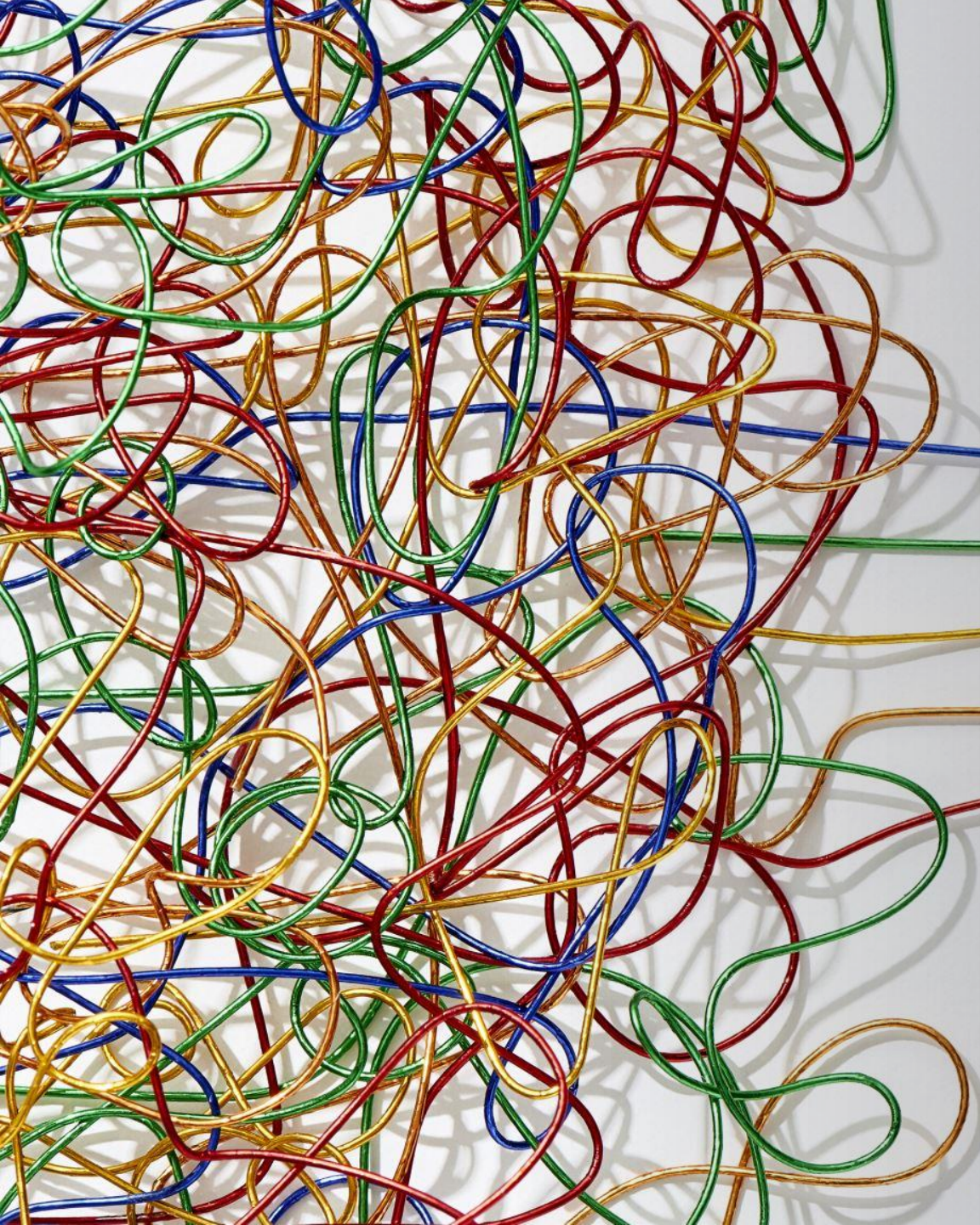

Landroof en intimidatie

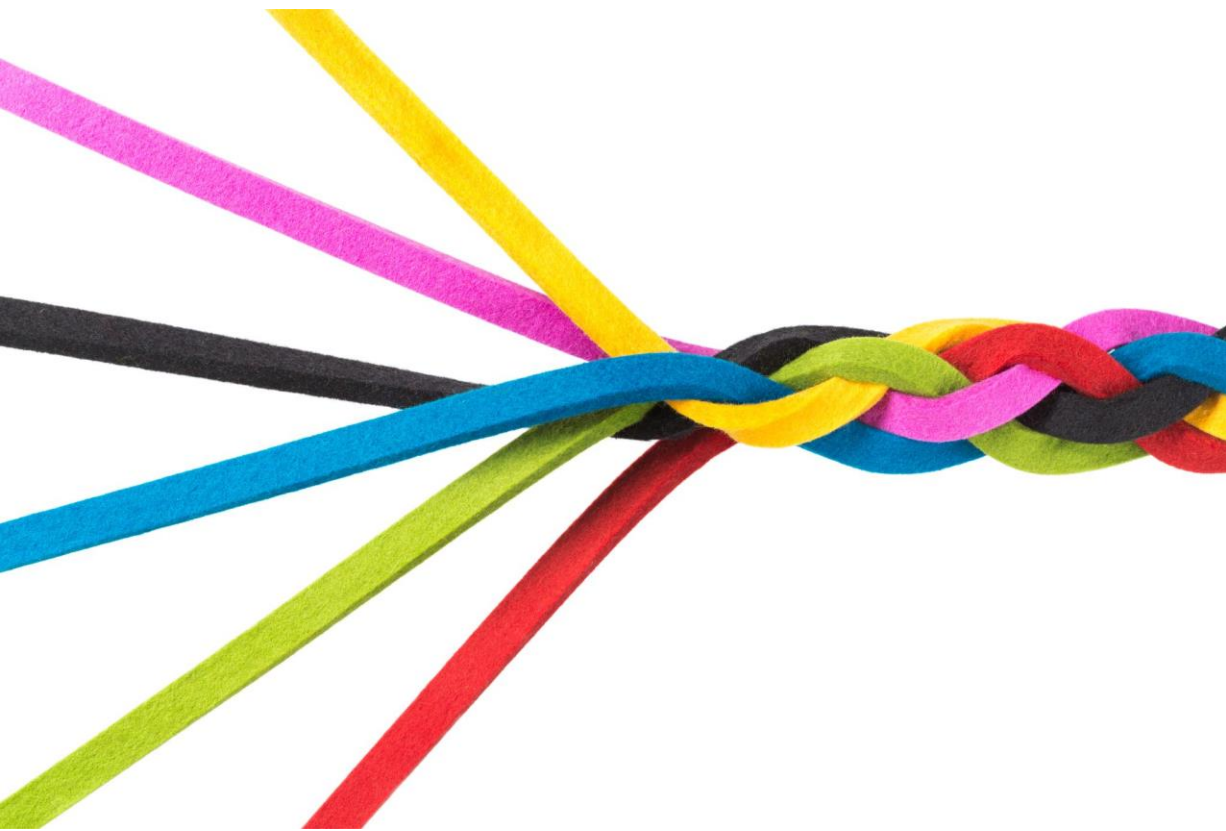
- De standard, 22 juni 2023
- Ine Renson en Marizilda Cruppe
- Inwoners van de Cerrado worden geïntimideerd en bedreigd
- Commons en landgrabbing

The background is a dark blue gradient. On the left side, there is a large, embossed gear with a circular center. On the right side, there is a jigsaw puzzle pattern, also embossed. The text 'Oplossingen?' is centered horizontally across the middle of the image, overlapping both the gear and the puzzle.

Oplossingen?

**Enkele rode
draden uit
ons boek**

**Landbouwbeleid
moet coherent en
geïntegreerd zijn**

Geïntegreerd

Landbouw, omgeving,
arbeidsmarkt,
transport, vermarkting,
international handel,

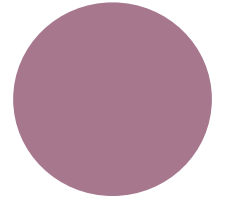
...

Overschreidt één
beleidsdomein

Stikstofdebat

- Landbouw vs omgeving
- Gepolariseerd debat
- Eenzijdig debat

- Waar snijden we stikstofemmissies weg?

Stikstofdebat

Zonder sociale flankerende maatregelen
= stikstofakkoord niet eerlijk noch duurzaam

Koterijen in
landbouwbeleid moeten
op de schop

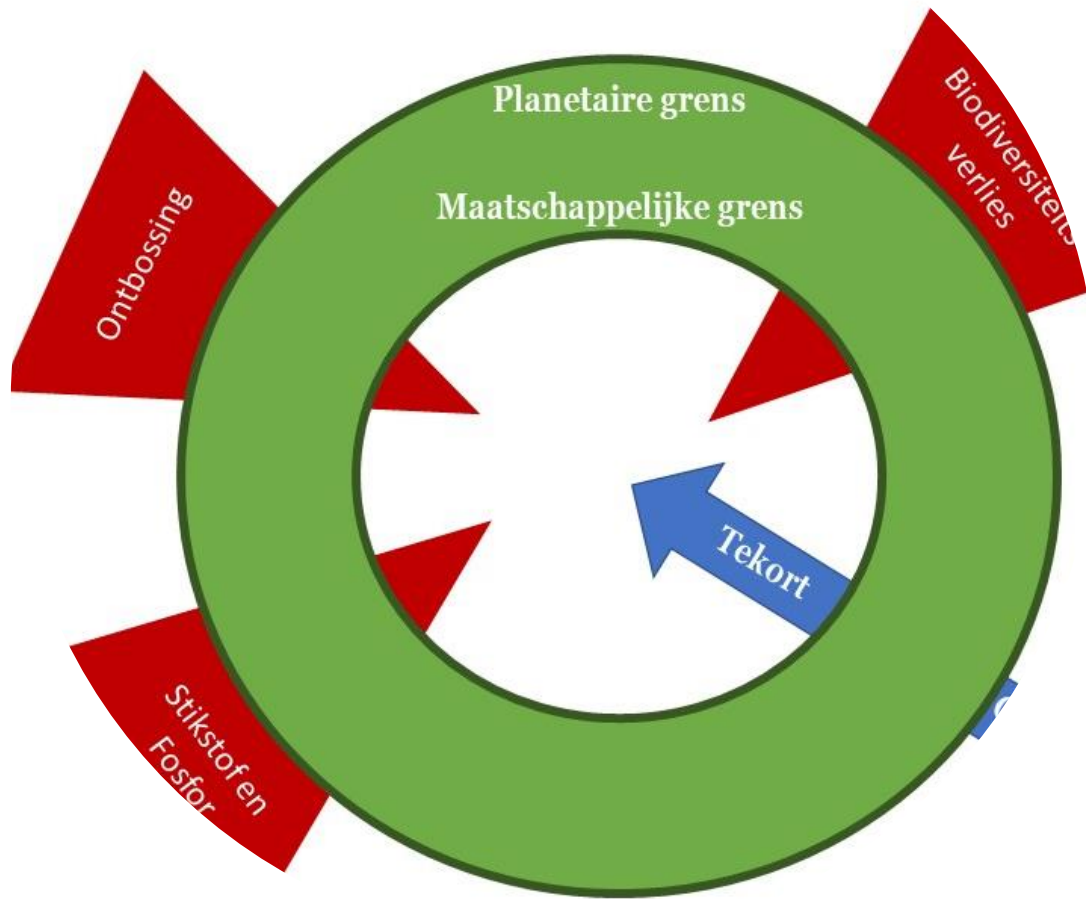
Sicco Mansholt

- Voorbeeld van een socialistisch icoon in landbouwdebat
- Geïntegreerde visie :
 - Arbeidsmarkt, handelsverdragen, erfenskwesies, technologie, landbouw en omgeving

**Op zoek naar
onze innerlijke
Mansholt**

Respecteer planetaire grenzen

Erkenning van probleem

- “Voor drie bomen met een speciale vleermuis gaan we toch geen sector wegduwen”

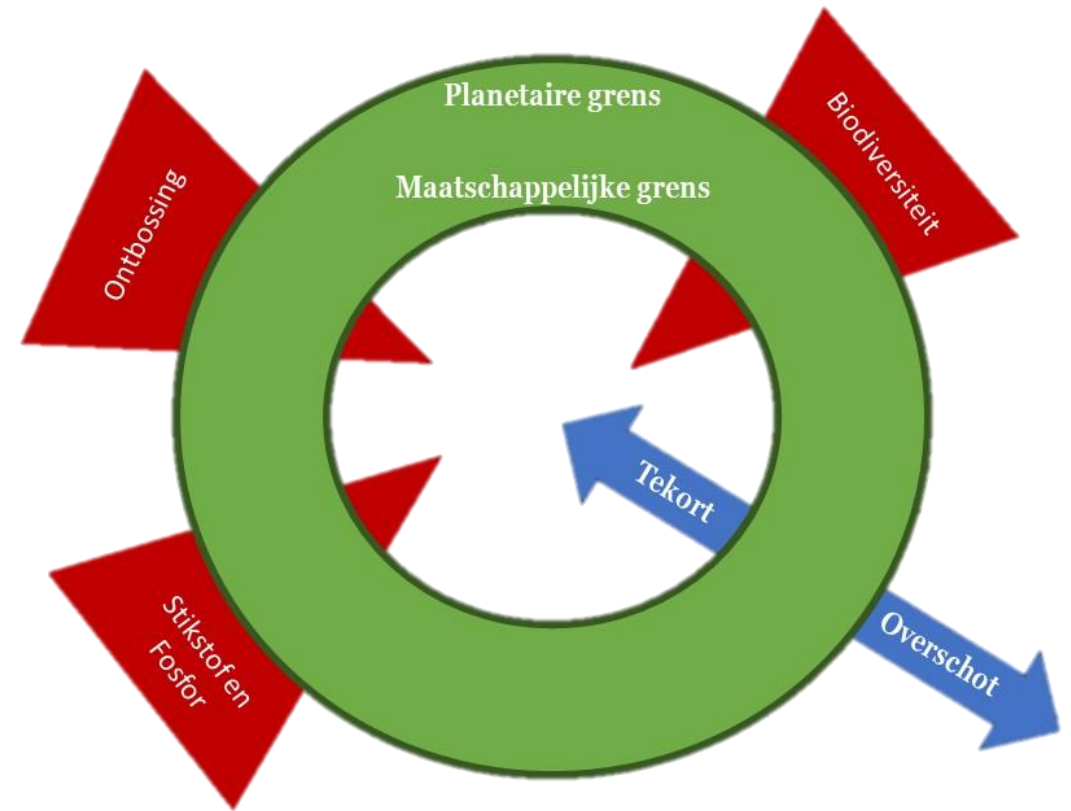

Duurzaamheid is drieledig concept

Geen contradictie tussen ecologische
duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid

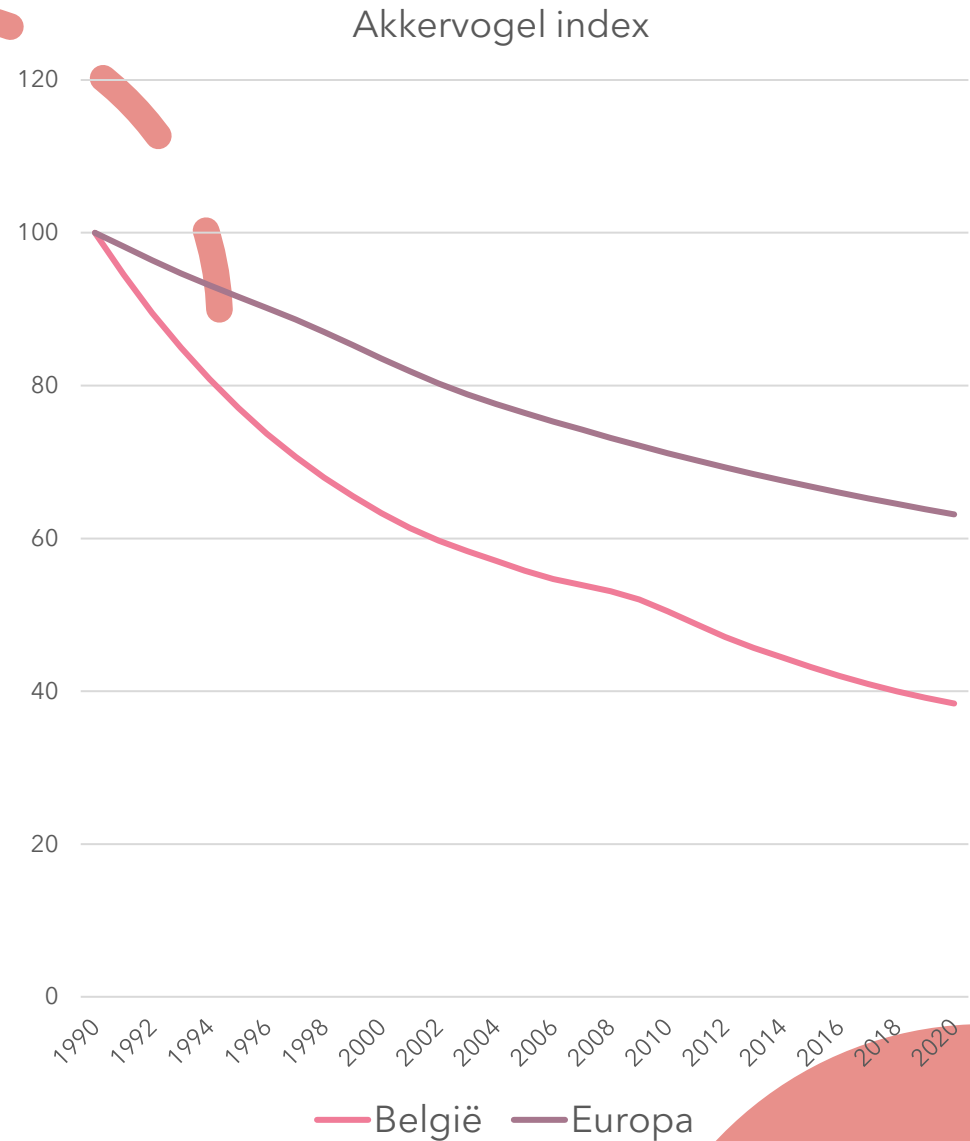

Erkenning van het probleem

Neergang biodiversiteit

- 60-80% van alle insecten verdwenen sinds jaren 70
- 72% natura 2000 gebieden in slechte staat
- 70% stijging pesticide gebruik

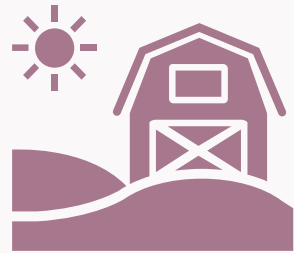

**Nood aan
systeemverandering**

A gravel path splits into two directions on a green lawn. The sky is overcast with grey clouds, and a bright light source is visible behind the clouds, creating a hazy glow. The text "Twee paden" is overlaid in white on the path.

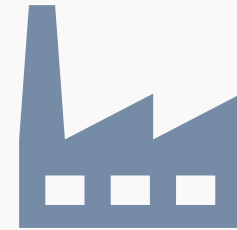
Twee paden

Meer natuur

Agroecologische landbouw

Evenveel areaal
Shift naar meer plantaardig dieet
Kleine landschapselementen
Landbouw + semi-natuur

Intensieve landbouw

Significante areaalreductie
Pure natuur + paar grote bedrijven
Reductie veeteelt

Morrelen in marge onvoldoende

- Kaasschaaf- methode dominante strategie
- Nood aan systeemverandering

**Technologie
is niet
zaligmakend**

Technofixes

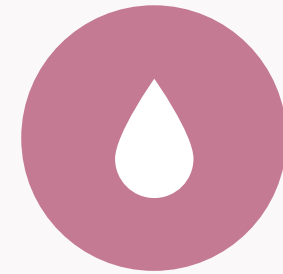
LUCHTWASSERS EN
STIKSTOFREDUCERENDE
STALLEN

DRONES

DRIJVENDE STALLEN

PIJLGESTUURDE
DRAINAGE

Doelstellingen Europese Farm to Fork-strategie

Bron: Farm to Fork • Gecreëerd met Datawrapper

Systemaangepak

- Niet tegen technologie
- Maar eerst systeemfouten wegwerken
- Duurzaamheidsdoelstellingen halen

Sociale rechtvaardigheid

Duurzaamheid is meer dan ecologie

Eerlijk inkomen voor
landbouwers is nodig

Geen duurzaam
economisch model

Slepen van crisis naar crisis

Sociale rechtvaardigheid

- 1 op 7 boeren kan geen inkomen uitkeren
- Seizoensarbeiders in preciaire situatie

GLB hervorming nodig

Gemeenschappelijk Landbouw Beleid

Momenteel gesubsidieerd inkomen

Inkomen van boeren uit productie: hogere prijzen, betere handelsverdragen, ander afzetmodel

GLB als transitiefonds

Hongersnood?

- Goedkoop voedsel als sociale maatregel?
- Dalende prijzen landbouwproducten \neq goedkoper voedsel voor consument
- 87% retail in handen van 5 bedrijven

- Sinds liberalisering van markt in 1990
 - Prijzen voor landbouwers omlaag
 - Prijzen consument stabiel of stijgend
 - Kosten omhoog
- Producenten afhankelijk van agro-industrie

Machtsconcentratie

**Voeden wij
de wereld?**

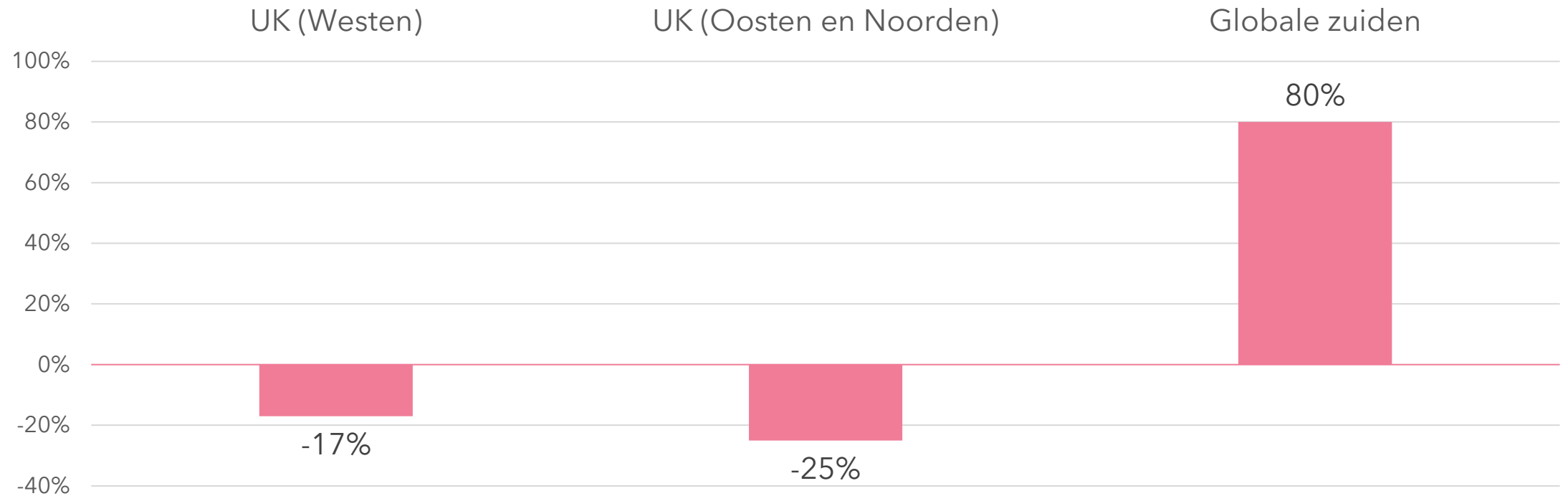
10 miljard monden

- Intensieve veeteelt = afhankelijk van geïmporteerd veevoeder
- 70% van areaal wereldwijd nodig voor vlees- en zuivelconsumptie
- Wanneer areaal vrijkomt, wordt er ruimschoots voldoende geproduceerd buiten Europa

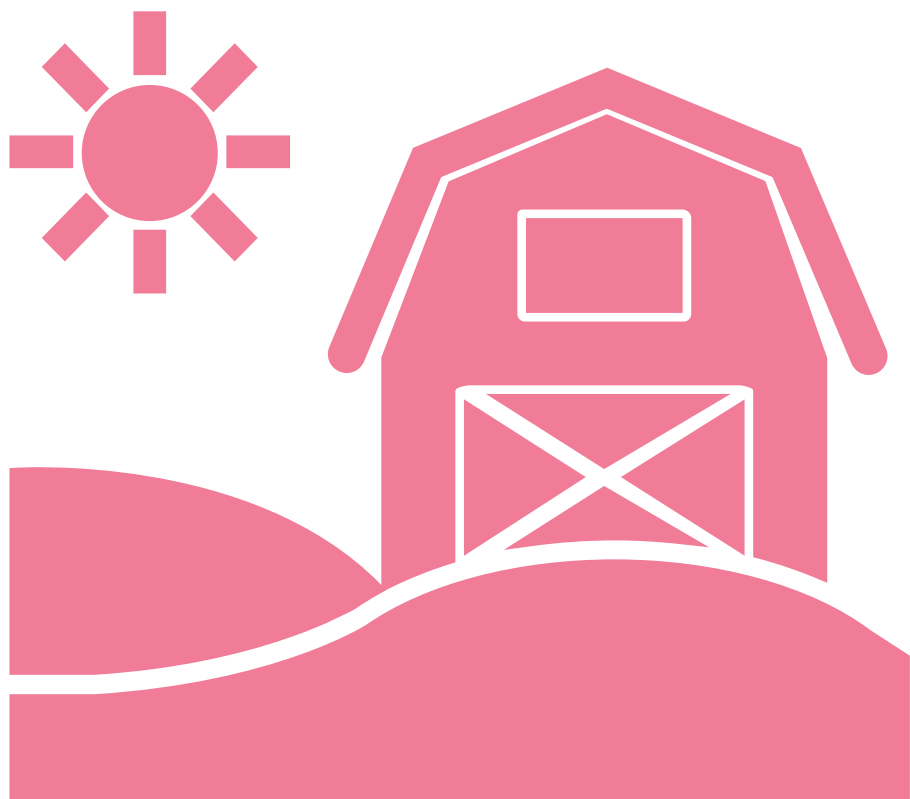
Hongersnood?

Overgang naar agro-ecologische landbouw

**Mens weer
centraal op het
landbouwbedrijf?**

Focus op boer en winst?

- Succesvolle landbouwgemeenschappen in verleden nooit enkel gericht op markt en landbouwer
- Boerderij = centrum van gemeenschap

Sociaal experiment

- Gronden afkomstig van oude hospitalen en abdijen
- Sociale, economische en ecologische functie
- 21ste eeuwse variant!

Boerderij als totaal concept

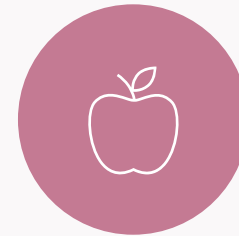
ARBEID: SOCIALE
TEWERKSTELLING

OPVANG EN EDUCATIE:
KINDEREN EN
JONGEREN

GEZONDHEID:
VOORGESCHREVEN
NATUUR

VOEDSELPRODUCTIE
BUITEN DE MARKT

LEVERANCIER VOOR
PUBLIEKE DIENSTEN:
SCHOLEN, OUDERZORG,
ZIEKENHUIZEN, ...

Maïka De Keyzer (red.)

Tot de bodem

De toekomst
van landbouw
in Vlaanderen

Geïnteresseerd?

- Gratis te downloaden via UPL:
<https://lup.be/products/181114>
- Bestellen via:
<https://lup.be/products/181116>

Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk,
Sociale Economie en Landbouw

ZOMER UNIVERSITEIT 2023

PAUZE

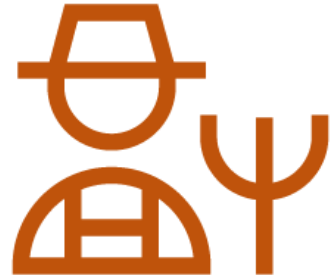
DE LANDGENOTEN

Petra Tas

petra@delandgenoten.be

www.delandgenoten.be

Staat de mens nog centraal?

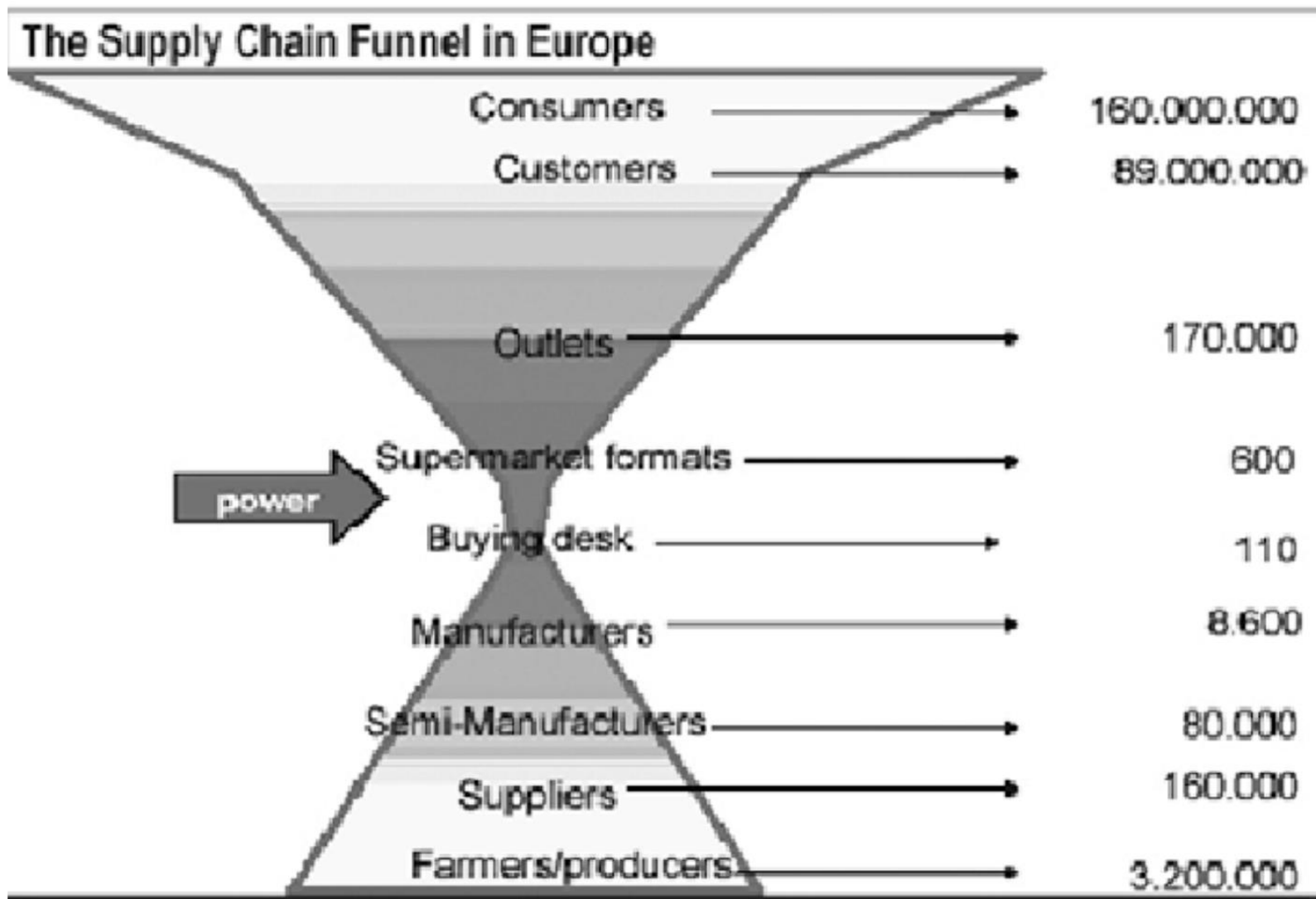

**Boer /
producent**

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Supply Chain Funnel in 2009; in 2013: 400 supermarkets; 70 buying desks, see Grievink,

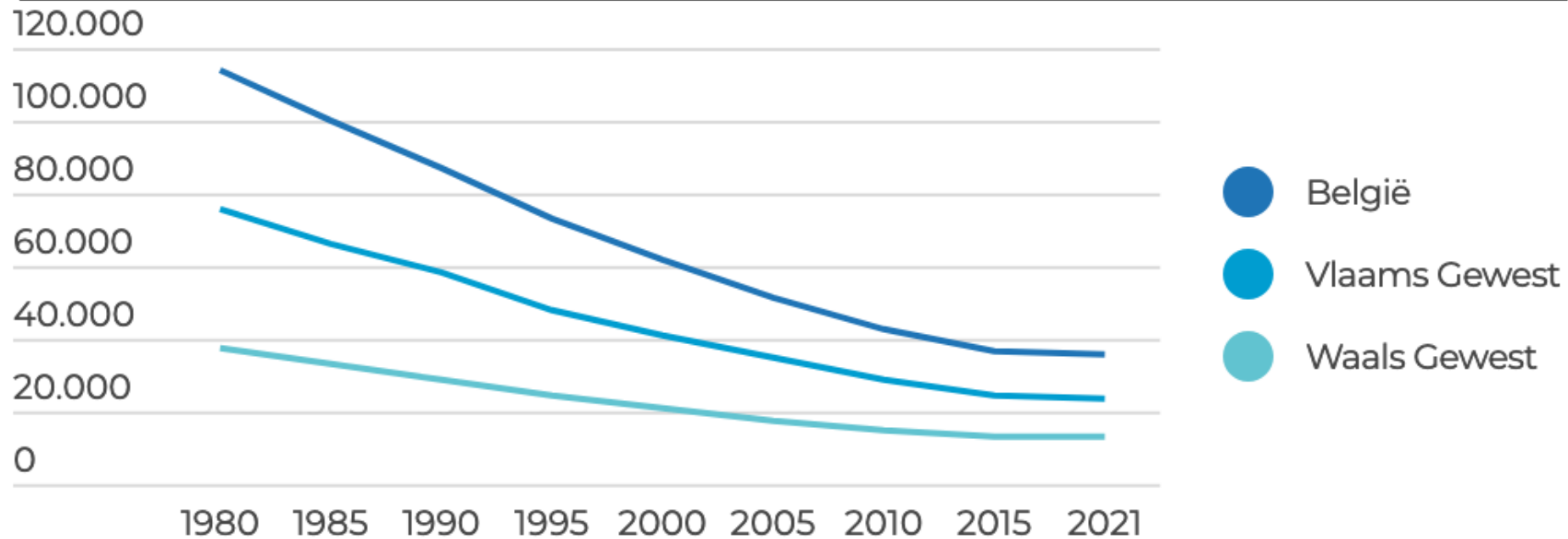
Bron: ResearchGate.net

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Evolutie van het aantal landbouwbedrijven

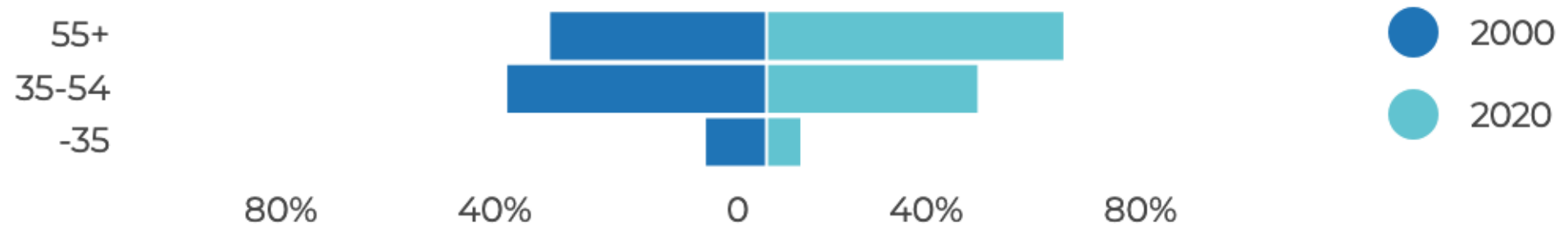
Bron: Statbel

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Leeftijdspyramide 2000 vs 2020

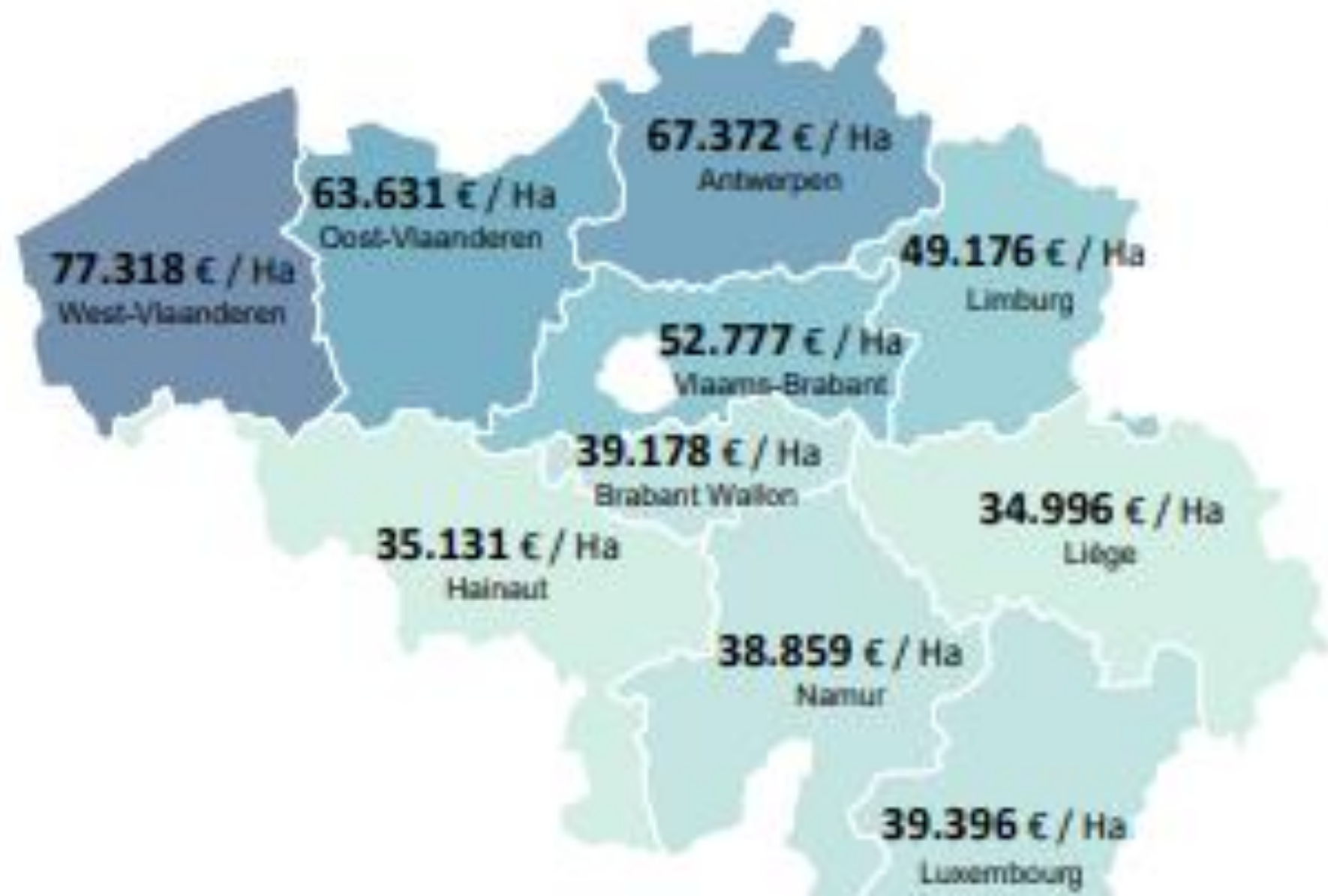

Bron: Statbel

DE LANDGENOTEN
Breng grond tot leven

Gemiddelde prijs per hectare :

natuur?

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Ecologisch
Lokaal geproduceerd
In het seizoen

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

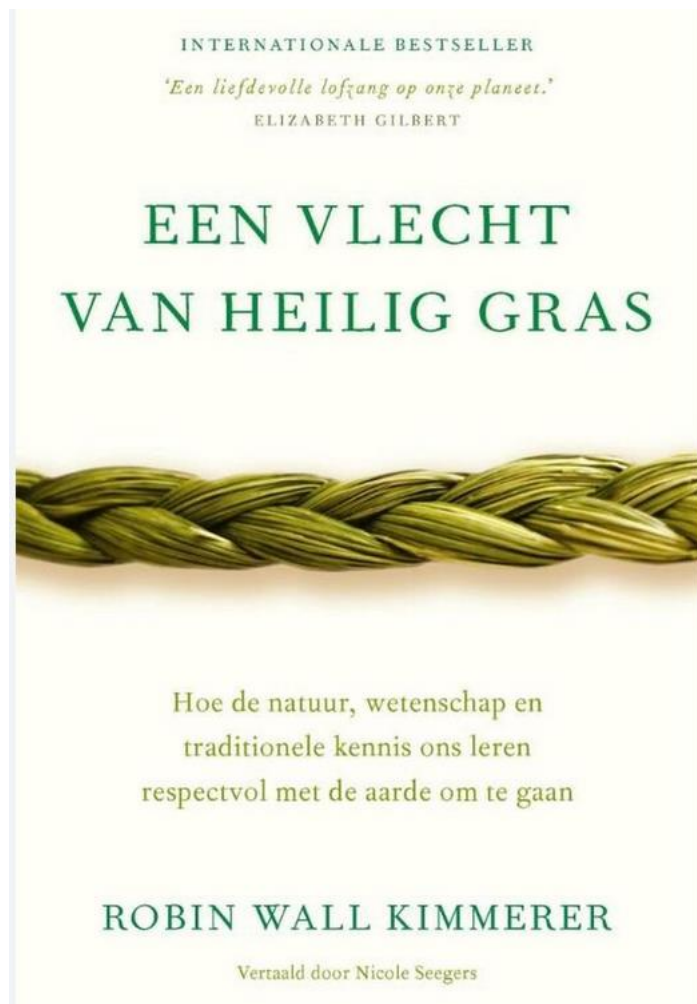

⇒ Eet je landschap!
⇒ *'terroir'*

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Geschenkeconomie

“Het betaalmiddel in een geschenkeconomie is in wezen wederkerigheid. In het Westen wordt particuliere grond gezien als een pakket van rechten; in een geschenkeconomie zit aan land een pakket van verantwoordelijkheden vast.”

“When the last tree is cut down, the last fish eaten and the last stream poisoned, you will realize that you cannot eat money.”

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Verzorger

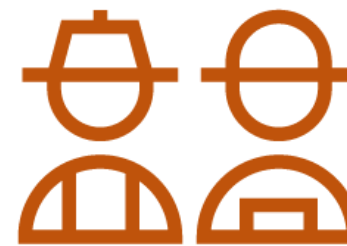
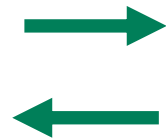
**Eerlijk loon
Beperkte schuldenlast**

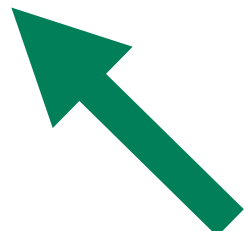
DE LANDGENOTEN
Breng grond tot leven

Bioboer

De Landgenoten

Grond

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

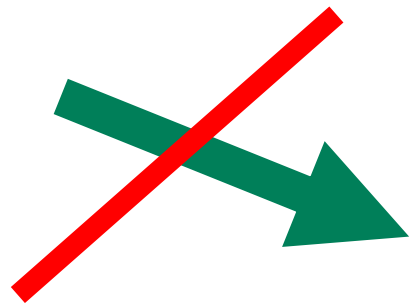
DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

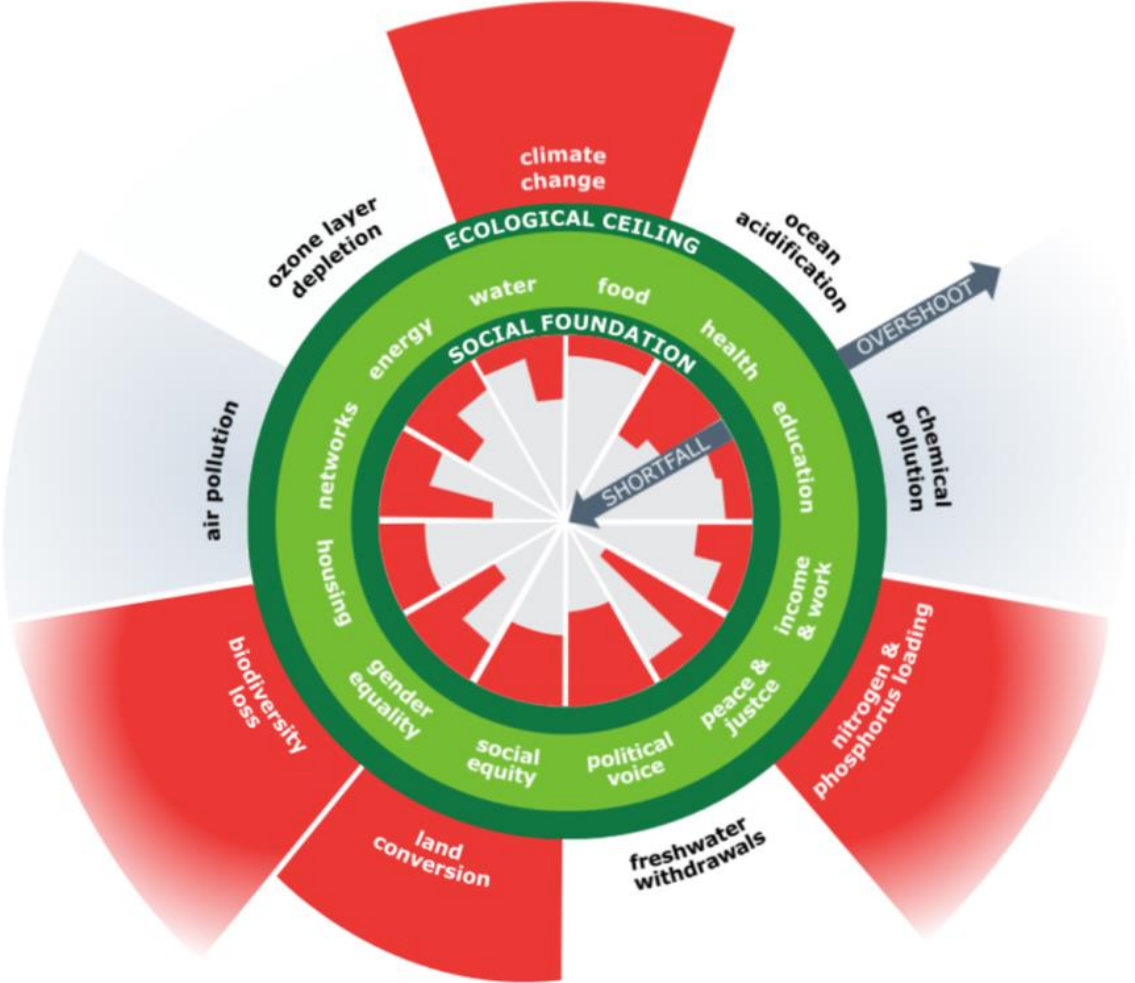

Vlaamse
boer

DE LANDGENOTEN
Breng grond tot leven

The Doughnut of social and planetary boundaries (2017)

Bron: Kate Raworth

DE LANDGENOTEN
Breng grond tot leven

Dit is honger | The Hunger Project

Later bekij...

Delen

HONGER GAAT

OVER TOEGANG

TOT VOEDSEL

Afspelen (k)

1:15 / 2:00

Bron: The Hunger Project

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

**VOEDSEL
ANDERS**

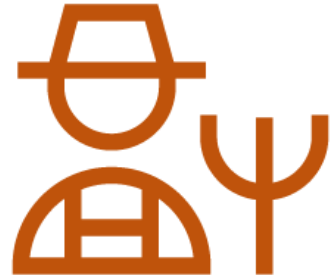
GROEIENDE BEWEGING VOOR AGRO-ECOLOGIE

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

Staan mens en natuur binnenkort weer centraal?

**Boer /
producent**

natuur

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

DE LANDGENOTEN

Breng grond tot leven

www.delandgenoten.be

**ZOMER
UNIVERSITEIT 2023**

PANELGESPREK

**PROF. MAÏKA DE KEYZER
KU LEUVEN**

**JO BROUNS
VLAAMS MINISTER**

**PETRA TAS
DE LANDGENOTEN CVSO**

ZOMER UNIVERSITEIT 2023

BEDANKT

Inspiratie- en uitwisselingsmoment rond burgerparticipatie

Maandag 11 september, 17u – 21u
Landcommanderij Alden Biesen (Bilzen)

ID • DAGEN

OVERBRUGGEN

19-20 OKTOBER

AEROPOLIS

WWW.IDDAGEN.BE

ID • DAGEN

OVERBRUGGEN

Wat kunnen we verwachten van burgerparticipatie?
Hoe zoeken we lokaal draagvlak voor complexe uitdagingen?
Hoe kunnen we de kloof tussen burger en politiek overbruggen?
Is decentralisering van bevoegdheden een zegen voor de gemeente?

Laat je inspireren op de ID-dagen

Schrijf je nu in op www.iddagen.be

